

Силабус дисципліни «Гігієна та екологія»

1. Загальна інформація	
Назва факультету	Медичний
Освітня програма (галузь, спеціальність, рівень вищої освіти, форма навчання)	22 Охорона здоров'я, 222 Медицина, другий (магістерський) рівень вищої освіти, денна форма
Навчальний рік	2023-2024
Назва дисципліни, код (електронна адреса на сайті ЛНМУ імені Данила Галицького)	Гігієна та екологія, ОК 19 https://new.meduniv.lviv.ua/kafedry/kafedra-zagalnoyi-gigiyeny-z-ekologiyeyu/
Кафедра (назва, адреса, телефон, e-mail)	Загальної гігієни з екологією, м. Львів, вул. Зелена 12, телефон 276-28-37, kaf_genhygiene@meduniv.lviv.ua
Керівник кафедри (контактний e-mail)	Проф. Федоренко В.І. kaf_genhygiene@meduniv.lviv.ua
Рік навчання	II
Семестр	III - IV
Тип дисципліни/модулю (обов'язкова/вибіркова)	Обов'язкова
Викладачі (імена, прізвища, наукові ступені і звання викладачів, які викладають дисципліну, контактний e-mail)	Віра Іларіонівна Федоренко, д.мед.н., проф, lnmu.fedorenkov.i@gmail.com Любов Михайлівна Кіцула, к.мед.н., доц., kitsula.l.m.lnmu@gmail.com Наталія Володимирівна Москвяк, к.мед.н., доц., natalamoskv@gmail.com Ольга Петрівна Касіян, к.мед.н., доц., olhakasyan@gmail.com Марія Омелянівна Ковалів, к.мед.н., асист., mariakovaliv2015@gmail.com Ярослава Михайлівна Ямка, асист., jamkajaros@yahoo.com Світлана Теодорівна Юрченко к.мед.н., асист., zubsvitlana@gmail.com Маріанна Ігорівна Зелена к.мед.н., асист., marianna_zavada@ukr.net
Erasmus так/ні (доступність дисципліни для студентів у рамках програми Erasmus+)	ні
Особа, відповідальна за силабус	Кіцула Любов Михайлівна, kitsula.l.m.@gmail.com
Кількість кредитів ECTS	6
Кількість годин	180 год (лекції - 20 год, практичні заняття - 70 год, самостійна робота студентів - 90 год)
Мова навчання	Українська
Інформація про консультації	Система MISA, VEB-сайт кафедри, інформаційні стенди кафедри

2. Коротка анотація до курсу

Навчальна дисципліни «Гігієна та екологія» вивчається на II курсі навчання в обсязі 6 кредитів (180 год). Студенти опановують основні питання профілактичної медицини за розділами пропедевтики гігієни, комунальної гігієни, гігієни дітей і підлітків, харчування, праці, лікувально-профілактичних закладів, радіаційної гігієни, психогігієни, особистої гігієни, здорового способу життя, екології людини

і вивчають теоретичні основи, методологію, методи і засоби гігієнічної оцінки факторів довкілля і їхнього впливу на стан здоров'я людини, зокрема дітей і підлітків, громадське здоров'я, а також на умови навчання і виховання дітей, праці і відпочинку, харчування, лікування тощо. Отримані знання необхідні майбутнім лікарям-педіатрам передусім для обґрунтування, планування і проведення профілактичних заходів, спрямованих на попередження захворювань, забезпечення оптимальних умов життєдіяльності, зміцнення здоров'я, зокрема фізичного розвитку дітей і підлітків, і збільшення тривалості активного життя людини, проведення санітарно-просвітницької роботи, діагностики захворювань тощо. Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів. Підсумковий контроль – іспит.

3. Мета і цілі курсу

1. Метою викладання навчальної дисципліни «Гігієна та екологія» є формування у майбутніх фахівців (магістрів) умінь та компетенцій для забезпечення профілактичного спрямування у практичній діяльності лікаря; оволодіння студентами основними положеннями та пріоритетами гігієнічної науки, прикладними аспектами її використання у повсякденній практичній діяльності медичних працівників, які під час виконання своїх професійних обов'язків стикаються з питаннями та проблемами профілактичного змісту та характеру, що вимагає знань основних законів, постулатів, принципів, методів та засобів профілактичної медицини для вірного і правильного розуміння та адекватного оцінювання стану навколишнього середовища і ступінь впливу його чинників на здоров'я населення для збереження та зміцнення здоров'я окремої людини, колективу, популяції, суспільства в цілому.

2. Цілі навчання дисципліни «Гігієна та екологія» є:

- закладення теоретичних основ гігієни та екології, як науки (термінологія, закони, методи, принципи гігієнічного нормування, нормативно-методичне забезпечення застосування профілактичних заходів) та відпрацювання практичних навичок щодо: профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України;

- гігієнічна оцінка впливу фізичних, хімічних, мікробіологічних факторів тощо на організм людини та довкілля;

- використання сприятливих оздоровчих факторів навколишнього середовища для зміцнення здоров'я людини, загартування організму тощо.

3. Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

Інтегральна: Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальні (ЗК):

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК-2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК-3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях);

ЗК-4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності;

ЗК-5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації);

ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення;

ЗК-7. Здатність працювати в команді;

ЗК-8. Здатність до міжособистісної взаємодії);

ЗК-9. Здатність спілкуватись іноземною мовою;

ЗК-10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології;

ЗК-11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК-12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;

ЗК-13. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем;

ЗК-14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК-15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення

здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) (ФК):

ФК-2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів;

ФК-4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань;

ФК-5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань;

ФК-11. Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності;

ФК-13. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів;

ФК-14. Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб;

ФК-17. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції;

ФК-21. Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються;

ФК-24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами;

ФК-25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Програмні результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання (ПРН), формуванню яких сприяє навчальна дисципліна «Гігієна та екологія»:

ПРН-1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності;

ПРН-2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я;

ПРН-3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем;

ПРН-7. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4: дослідження внутрішнього середовища приміщень (показників мікроклімату, природного та штучного освітлення, бактеріологічного та хімічного забруднення повітря; хімічні та бактеріологічні дослідження зовнішнього середовища людини (атмосферного повітря, водойм, ґрунту); вимірювання випромінювань (звукового, вібраційного, іонізуючого), індивідуальна радіометрія; хімічне, органолептичне, бактеріологічне дослідження продуктів харчування та питної води; вимірювання ергономічних показників важкості та напруженості праці);

ПРН-10. Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами;

ПРН-19. Планувати та втілювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення;

ПРН-21. Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних, інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію;

ПРН-23. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення;

ПРН-25. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців;

ПРН-27. Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів.

4. Пререквізити курсу

1. Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення дисципліни «Гігієна та екологія» базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: медичної біології, медичної та біологічної фізики, анатомії людини, фізіології, гістології, цитології та ембріології, біологічної та біоорганічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології й інтегрується з цими дисциплінами. Створює засади для наступного вивчення епідеміології, інфекційних хвороб, внутрішніх хвороб та інших клінічних дисциплін. Закладає основи формування знань, умінь та навичок, які визначаються кінцевими цілями програми, необхідних у наступній професійній діяльності.

5. Програмні результати навчання

Список результатів навчання

Код результату навчання	Зміст результату навчання	Посилання на код матриці компетентностей
-------------------------	---------------------------	--

категорія: Зн-знання, Ум-уміння, К-комунікація, АВ – автономність та відповідальність.

Зн1 Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень.

Зн2 Критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

Ум1 Спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

Ум2 Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах.

Ум3 Здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

К1 Зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

К2 Використання іноземних мов у професійній діяльності.

АВ1 Управління робочими або навчальними процесами, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

АВ2 Відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів.

АВ3 Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальні

Зн1, Ум1, К1, АВ1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
Зн1, Ум3, К2, АВ3.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	
Зн1, Ум2, К1, АВ1.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	
Зн2, Ум2, К2, АВ2.	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
Ум3, АВ2.	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації	
Зн1, Ум3, К1, АВ1.	Здатність приймати обґрунтовані рішення	
Зн2, Ум3, К1, АВ2.	Здатність працювати в команді	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
Зн1, Ум3, К1, АВ2.	Здатність до міжособистісної взаємодії	
К2.	Здатність спілкуватись іноземною мовою	
Зн2, Ум3, К2, АВ3.	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
Зн2, Ум2, К2, АВ2.	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел	
Зн2, Ум3, АВ3.	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків	
Зн2, Ум1, К1, АВ1.	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
Зн1, Ум2, К1, АВ3.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	
Зн2, Ум3, АВ3.	Здатність зберігати та примножувати моральні,	ПРН –

	культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірно-стей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
Фахові		
<i>Зн2, Ум3, АВ1.</i>	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
<i>Зн2, Ум2, К1, АВ1.</i>	Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
<i>Зн2, Ум2, К1, АВ1.</i>	Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
<i>Зн2, Ум3, К1, АВ2.</i>	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
<i>Зн2, Ум2, К1, АВ2.</i>	Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
<i>Зн2, Ум3, К1, АВ2.</i>	Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепі-демічних заходів щодо інфекційних хвороб	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
<i>Зн2, Ум3, К1, АВ1.</i>	Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
<i>Зн2, Ум3, К2, АВ2.</i>	Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
<i>Зн1, Ум2, К1, АВ2.</i>	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27
<i>Зн2, Ум2, К12, АВ2.</i>	Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів	ПРН – 1,2,3,7,10,19, 21,23,25,27

6. Формат і обсяг курсу

Формат курсу	Очний	
Вид занять	Кількість годин	Кількість груп
лекції	20	42 (4 потоки)
практичні	70	42
самостійні	80	42

7. Тематика та зміст курсу

Код виду занять	Тема	Зміст навчання	Код результату навчання	Викладач
Л-1 (лекція)	Гігієна як наука. Екологія як наука. Навколишнє середовище та здоров'я людини. Біосфера, її гігієнічне значення. Біоетичні аспекти впливу навколишнього середовища на людину. . Наукові основи гігієнічного нормування.	Гігієна як наука, її мета, завдання, зміст, зв'язок з іншими науками. Екологія як наука, її мета, завдання, зміст, зв'язок з іншими науками. Детермінанти здоров'я. Профілактична спрямованість вітчизняної медицини, профілактика громадська та особиста, первинна, вторинна та третинна, визначальні пріоритети. Основні стратегії профілактики у світі. Значення гігієни для формування професійного мислення та практичної діяльності лікарів різних фахів. Поняття про гігієнічну донозологічну діагностику. Навколишнє середовище та здоров'я людини. Рівні факторів навколишнього середовища (індивідуальний та соціальний). Вплив факторів навколишнього середовища на здоров'я людини та її стан, пов'язаний зі здоров'ям. Позитивний вплив (полегшуючі фактори) та негативний вплив (бар'єри) навколишнього середовища. Біосфера, її складові, гігієнічне значення. Основи методології гігієни. Методи та методики гігієнічних досліджень, їх класифікація. Методи вивчення стану навколишнього середовища і його гігієнічної оцінки, методи вивчення впливу навколишнього середовища на здоров'я людини. Біоетичні аспекти впливу навколишнього середовища на людину. Гігієнічне та екологічне нормування Санітарне законодавство. Основні етапи розвитку гігієни. Історія розвитку кафедри загальної гігієни ЛМНУ імені Данила Галицького. Гігієнічне нормування чинників навколишнього середовища. Принципи і методи гігієнічного нормування. Види гігієнічних нормативів: гранично допустимі концентрації (ГДК) у різних середовищах, максимально разова концентрація (ГДК _{м.р.}) речовини в атмосферному повітрі та повітрі робочої зони, середньодобова концентрація речовини (ГДК _{с.д.}) в атмосферному повітрі, середньозмінні (ГДК _{с.з.}) у виробничому середовищі, максимально допустимі рівні (МДР) пестицидів і нітратів у харчових продуктах, ДДД - допустима добова доза, ДКМ – допустима кількість міграції (в середовище з полімерних та інших матеріалів).	ЗК, ФК: Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.	Проф. Федоренко В.І.

<p>П-1 (практичне заняття)</p>	<p>Методи гігієнічних досліджень. Методика визначення та гігієнічна оцінка температури, вологості, швидкості руху повітря і їх впливу на теплообмін. Дослідження барометричного тиску.</p>	<p>Методи гігієнічних досліджень параметрів довкілля та впливу зміненого довкілля на здоров'я людини. Гігієнічне значення фізичних властивостей повітря (температури, вологості та швидкості руху). Мікроклімат, складові, їхній вплив на шляхи тепловіддачі організму. Визначення просторового і часового температурного режиму приміщення, вологості повітря станційним та аспіраційним психрометрами. Опалення приміщень, його види. Принцип методу визначення барометричного тиску за допомогою ртутного барометра, барометра-анероїда, барографа. Етіологія та профілактика гірської, висотної, кесонної хвороб. Вплив швидкості руху повітря. Принцип методу визначення швидкості руху повітря анемометрами і кататермометрами. Роза вітрів, методика її побудови. Гігієнічні нормативи температури і вологості, швидкості руху повітря в приміщеннях комунальних об'єктів і на виробництві. Джерела інфекції гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-COV-2 та особливості поширення збудника поміж людей. Заходи загальної та індивідуальної профілактики коронавірусної інфекції.</p>	<p>ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i></p>	<p>Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Ямка Я.М., Юрченко С.Т.</p>
<p>СРС-1 (самостійна робота студентів)</p>	<p>Історія становлення та розвитку гігієни. Сучасний період розвитку гігієни.</p>	<p>Основні історичні етапи розвитку гігієни. Емпіричний етап в історії гігієни. Формування та становлення гігієнічних знань первісного суспільства. Гігієнічні традиції Стародавнього Світу (Стародавній Єгипет, Індія, Ізраїль, Китай, Рим, Греція, Візантія). Погляди Гіппократа, Авіценни, Сократа на роль профілактики у збереженні та зміцненні здоров'я. Санітарна культура у Київській Русі. Роль Євпраксії, Феодосія Печерського, Агапіта Печерського, Петра Могили, Данила Самойловича, Юрія Котермака у її розвитку. Причини занепаду гігієнічних знань в епоху Середньовіччя. Епідемії, пандемії інфекційних хвороб у Західній Європі в часи Середньовіччя. Науково-експериментальний етап розвитку гігієни. Роль М. Петтенкофера, В.А. Субботіна та інших вчених у становленні науково-експериментального етапу гігієни. Становлення наукових гігієнічних шкіл (англійська, північноамериканська, французька, австро-пруська. Розвиток гігієнічної науки в Україні. Створення кафедр гігієни в медичних університетах України. Медико-санітарна служба в УНР, ЗУНР. Профілактичний напрямок у діяльності українських лікарів Галичини – Є. Озаркевича, М. Панчишина, Р. Осінчуката ін.. Внесок визначних вчених О.М. Марзєєва, Л.І. Медведя, Р.Д. Габовича, Є.Г. Гончарука та ін. у розвиток гігієнічної науки. Сучасний період розвитку гігієни. Історія кафедри загальної гігієни Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Львівська наукова школа гігієністів. Основні напрямки наукових досліджень кафедри на сучасному етапі. Етапи розвитку екології як науки. Розвиток екології в країнах світу на різних етапах розвитку суспільства. Міжнародне співробітництво у гігієнічній та екологічній науках у сучасний період.</p>	<p>ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i></p>	<p>Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Ямка Я.М., Юрченко С.Т.</p>
<p>СРС-2</p>	<p>Гігієнічне нормування хімічних речовин в атмосферному повітрі, повітрі</p>	<p>Методичні схеми, принципи і методи гігієнічного нормування у різних середовищах. Особливості гігієнічного нормування хімічних речовин у повітрі робочої зони, атмосферному повітрі, воді водойм, харчових продуктах та ґрунті. Методична схема</p>	<p>ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i></p>	<p>Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів</p>

	робочої зони, воді водойм, ґрунті та харчових продуктах.	гігієнічного нормування ксенобіотиків у воді водойм. Лімітувальні ознаки шкідливості при гігієнічному нормуванні ксенобіотиків у воді водойм. Схема гігієнічного нормування екзохімічних речовин у ґрунті. Лімітувальні ознаки шкідливості при нормуванні ЕХР у ґрунті. Принципова методична схема гігієнічного нормування шкідливих речовин у харчових продуктах. Лімітувальні ознаки шкідливості при гігієнічному нормуванні ксенобіотиків у харчових продуктах. Принцип комплексного нормування пестицидів. Принцип єдиного нормування нітратів.	<i>K2, AB1, AB2.</i>	М.О., Ямка Я.М., Юрченко С.Т.
Л-2	Сонячна радіація її гігієнічне значення. Гігієна погоди та клімату. Акліматизація, геліометеотропні реакції та їх профілактика.	Фізичні основи випромінювання Сонця. Поняття про сонячну активність, «сонячний вітер», міжпланетне магнітне поле. Взаємодія складових сонячної радіації з магніто-сферою і атмосферою Землі. Сонячний спектр на межі атмосфери та земній поверхні. Значення озонового шару атмосфери, озоніві «дірки». Вплив сонячної активності на біосферу, організм людини та здоров'я населення. Гігієнічне значення інфрачервоного випромінювання Сонця, патологія, що викликається надмірною його дією, її профілактика. Інфрачервоне випромінювання штучного походження та використання його джерел в медицині. Гігієнічне значення видимого випромінювання Сонця та використання його в медицині, прилади для визначення. Питання біобезпеки застосування сонячної радіації. Гігієнічне значення ультрафіолетового випромінювання Сонця. Гігієнічне значення ультрафіолетового випромінювання Сонця та використання його в медицині, прилади для визначення. Погода, визначення поняття. Основні закономірності формування погоди. Фактори, які формують та характеризують погоду. Види атмосферної циркуляції, основні термобаричні утворення: антициклони, циклони, атмосферні фронти. Прямий і опосередкований вплив погоди на здоров'я людини. Медичні класифікації погоди. Клімат, визначення поняття. Фактори, які формують та характеризують клімат. Загальні та прикладні (медична, будівельна) класифікації клімату. Кліматичні особливості різних географічних регіонів. Клімат, здоров'я і працездатність. Поняття про медичну географію і медико-географічне картографування. Акліматизація. Фази акліматизації. Кліматотропні реакції здорової та хворої людини, їх профілактика.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, AB1, AB2.</i>	Доцент Кіцула Л.М.,
П-2	Методи визначення інтенсивності та профілактичної дози ультрафіолетового (УФ) випромінювання і його використання з метою профілактики захворювань і санації повітряного середовища.	Біогенна та абіогенна дія ультрафіолетових променів. Недостатнє та надмірне ультрафіолетове опромінення, їх негативний вплив на організм. Поняття про еритемну та профілактичну дозу ультрафіолетового опромінення. Штучні джерела ультрафіолетового випромінювання та їх порівняльна гігієнічна характеристика. Використання природної та штучної ультрафіолетової радіації для профілактики захворювань людини, профілактики шкідливого впливу фізичних, хімічних та біологічних чинників. Використання ультрафіолетового бактерицидного випромінювання для знезараження повітря та дезінфекції поверхонь в приміщеннях закладів охорони здоров'я та установ. (Наказ № 882 від 06.05.2021 р. «Про затвердження санітарно-протиепідемічних правил і норм використання ультрафіолетового бактерицидного випромінювання	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, AB1, AB2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.

		для знезараження повітря та дезінфекції поверхонь в приміщеннях закладів охорони здоров'я та установ/закладів надання соціальних послуг/соціального захисту населення»). Питання біотики при застосуванні ультрафіолетового випромінювання.		
СРС-3	Гігієнічне значення складових біосфери (атмосфери, гідросфери, літосфери).	Біосфера, її складові (атмосфера, гідросфера, літосфера), їхнє гігієнічне значення. Функціонування біосфери, перший і другий закон термодинаміки. Екологічні системи. Структура та функціонування біосфери. Біогеоценози, біогеохімічні цикли. Вчення В.І. Вернадського про ноосферу. Природний хімічний склад атмосферного повітря та гігієнічне значення окремих його складових. Атмосферний тиск та його вплив на організм. Електричний стан атмосфери, його гігієнічне значення. Основні джерела, види і наслідки антропогенного забруднення атмосферного повітря, води, ґрунту. Парниковий ефект, смог, кислотні дощі. Вплив забруднених повітря, води й ґрунту на здоров'я та умови проживання населення. Роль транспорту в забрудненні довкілля, його вплив на здоров'я людини. Безпосередня дія на організм: гострі отруєння, хронічні специфічні та неспецифічні захворювання. Опосередкована дія за рахунок атмосферної циркуляції, послаблення ультрафіолетової радіації, зниження рівня освітленості тощо. Шляхи та засоби профілактики негативного впливу забрудненого атмосферного повітря на здоров'я. Біотичні аспекти та питання біобезпеки денатурації біосфери. Екологічна ситуація в Україні. Комплекс заходів охорони атмосферного повітря, водних об'єктів, ґрунту від забруднення.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-4	Методика гігієнічної оцінки впливу кліматопогодних умов на здоров'я людини. Профілактика метеотропних реакцій.	Вплив погоди на здоров'я людини (прямої і опосередкованої). Методика гігієнічної оцінки прямого та опосередкованого впливу погоди і клімату на здоров'я людини. Геліометеотропні реакції та геліометеотропні захворювання, їхня профілактика: перманентна, сезонна, термінова. Особливості впливу різних типів погоди і клімату на здоров'я людей. Прояви геліометеотропних реакцій у людей різних вікових груп., профілактика. Біотичні аспекти та питання біобезпеки впливу природних та антропогенних факторів на здоров'я людини. Використання клімату з лікувально-оздоровчою метою. Вплив погоди на динаміку забруднення атмосферного повітря. Поняття про температурну інверсію. Особливості впливу тропічного клімату на умови життя, працездатність і здоров'я населення. Адаптація та акліматизація людини в жаркому та тропічному кліматі.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
Л-3	Гігієна населених місць. Проблеми урбанізації. Гігієна житла. Вода як фактор здоров'я, її гігієнічне та епідеміологічне значення. Організація питного водопостачання. Ґрунт та здоров'я.	Урбанізація як соціально-гігієнічна проблема. Позитивні та негативні аспекти урбанізації. Основні принципи та вимоги до планування та забудови території населеного пункту. Житло, соціально-гігієнічні проблеми житлового будівництва в Україні та інших країнах світу. Види житлових та громадських будівель. Неприятливі фізичні та хімічні фактори при експлуатації побутової техніки. Гігієна та біобезпека житла. Міський транспорт та інші несприятливі фактори навколишнього середовища в умовах населеного пункту (шум, вібрація, електромагнітні поля, забруднення повітря, надмірні психогенні навантаження тощо), їх джерела та заходи по усуненню шкідливої дії. Гігієнічні та	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Доцент Москвяк Н.В.

		соціально-гігієнічні проблеми сучасного села. Гігієнічні особливості планування і забудови сільських населених пунктів. Особливості планування та забудови населених місць в умовах аридного і гумідного тропічного клімату. Гігієнічне значення води. Норми споживання води в залежності від рівня комунального і санітарно-технічного благоустрою населеного пункту, умов життя, перебування і діяльності людини. Наукове обґрунтування нормативів якості питної води. Вода як етіологічний фактор захворювань неінфекційної природи. Небезпечність для здоров'я людини надмірного вмісту у воді різноманітних хімічних речовин природного походження та хімічних сполук, що потрапляють внаслідок антропогенного забруднення у водні джерела та питну воду при її очистці та інших способах поліпшення якості. Епідеміологічне значення води. Роль води і умов водопостачання у розповсюдженні інфекційних захворювань. Класифікація інфекційних захворювань, збудники яких передаються водою (холера, черевний тиф, дизентерія та ін.). Централізована і децентралізована системи водопостачання, Гігієнічна характеристика водних ресурсів та джерел водопостачання в аридних (засушливих) та гумідних (зволожених) зонах тропіків. Гігієнічне, епідемічне та ендемічне значення ґрунту. Поняття про геохімічні провінції та геохімічні ендемічні захворювання. Джерела забруднення ґрунту в сучасних умовах Вплив забрудненого ґрунту на здоров'я і санітарні умови життя населення. Процеси та показники самоочищення ґрунту.		
П-3	Методика визначення та оцінка гігієнічна оцінка природного та штучного освітлення приміщень.	Гігієнічне значення природного і штучного освітлення в житлових та громадських приміщеннях, їх гігієнічна оцінка. Зрушення у стані здоров'я та захворювання, що зумовлені порушенням гігієнічних вимог до природного та штучного освітлення приміщень. Профілактика несприятливої дії недостатнього та надлишкового освітлення на здоров'я та працездатність людини. Фактори, які впливають на рівень природної освітленості приміщень. Методика оцінки природного освітлення приміщень (геометричний та світлотехнічний методи). Гігієнічні вимоги до природного освітлення в лікувальних, дитячих установах, житлових приміщеннях та на виробництві. Гігієнічне значення штучного освітлення. Методика гігієнічної оцінки штучного освітлення, його показники. Гігієнічна характеристика джерел штучного освітлення, їхня порівняльна характеристика. Види та системи штучного освітлення. Освітлювальна арматура та її гігієнічна оцінка. Гігієнічні вимоги до штучного освітлення в приміщеннях різного призначення. Інсоляція приміщень, види інсоляційних режимів.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i> 21,24,25	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
П-4	Методи визначення концентрації CO ₂ та окиснюваності повітря як показників антропогенного забруднення повітря та	Гігієнічне значення окремих компонентів атмосферного повітря та повітря, що видихується людиною. Вуглекислий газ та окиснюваність повітря як показники антропогенного забруднення повітря та вентиляції приміщень, гігієнічні нормативи в приміщеннях різного призначення. Антропогенне забруднення повітря приміщень і його вплив на організм. Методи визначення вуглекислого газу та розрахунку ефективності вентиляції приміщень за його вмістом. Поняття про повітряний куб,	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.

	вентиляції приміщень.	необхідний та фактичний об'єм і кратність вентиляції. Гігієнічне значення окиснюваності повітря, принцип визначення. Кондиціонування повітря. Вентиляція приміщень, гігієнічні характеристики. Основні поняття про види, гігієнічне значення та показники вентиляції		
П-5	Гігієнічна оцінка комплексного впливу параметрів мікроклімату на теплообмін людини.	Гігієнічна оцінка комплексного впливу мікроклімату на теплообмін людини. Охолоджувальна здатність повітря, принцип визначення. Поняття про еквівалентні, еквівалентно-ефективні та результуючі температури. Зона комфорту, лінія комфорту. Тепловий баланс та теплообмін організму людини з навколишнім середовищем. Поняття про тепловий комфорт та дискомфорт. Суб'єктивні та об'єктивні показники теплового стану людини. Фізіологічні реакції та захворювання, що зумовлені охолоджувальним та нагрівним мікрокліматом. Профілактика перегрівання та переохолодження. Розрахункові методи оцінки впливу тропічного (аридного та гумідного) клімату на тепловий стан організму.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
П-6	Методика оцінки питної води за результатом лабораторного аналізу проб.	Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною (ДСанПіН 2.2.4-171-10): 1) показники епідемічної безпеки питної води; 2) показники санітарно-хімічної безпеки та якості питної води; 3) показники радіаційної безпеки питної води; 4) показники фізіологічної повноцінності мінерального складу питної води. Органолептичні властивості води: запах, смак, забарвленість, каламутність, принцип методів дослідження, гігієнічні нормативи. Гігієнічне та господарське значення жорсткості води. Поняття про загальну, постійну та тимчасову жорсткість води, принцип методу дослідження. Азотовмісні речовини, гігієнічне значення, принцип методу визначення. Гігієнічні вимоги до якості питної води та їх особливості в умовах тропічного клімату. Міжнародний стандарт до якості питної води та особливості його використання в умовах тропіків.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
П-7,8	Методи і засоби очищення, знезаражування води при централізованому і децентралізованому водопостачанні.	Класифікація методів очищення питної води. Загальні та спеціальні (знезалізнення, пом'якшення, демінералізація, дезодорація, дезактивація, фторування, дефторування та інші) методи оброблення води при централізованій системі водопостачання. Гігієнічне значення знезаражування питної води. Порівняльна гігієнічна характеристика хімічних та фізичних методів знезаражування питної води. Гігієнічні вимоги до хлорного вапна. Активний хлор, його гігієнічне значення, принцип визначення. Порівняльна характеристика методів хлорування води. Хлорпотреба води. Знезаражування води озонуванням, опроміненням ультрафіолетовими променями, їхня гігієнічна характеристика. Загальна схема облаштування головних споруд водопроводу з підземних та поверхневих джерел водопостачання. Водопровідна мережа та її облаштування. Причини забруднення та інфікування води у водопровідній мережі. Гігієнічні вимоги до облаштування і експлуатації шахтних колодязів та каптажів джерел. "Санация" шахтних колодязів, види, етапи проведення. Кондиціонування води в умовах тропіків.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-5	Ендемічний зоб як гігієнічна проблема, його етіологія, профілактика.	Поняття про ендемічні захворювання. Біологічна роль та гігієнічне значення йоду та фтору у виникненні ендемічних захворювань. Ендемічний зоб, етіологія, прояви. Вміст йоду у воді та харчових	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк

	Ендемічний флюороз та карієс як гігієнічна проблема, їхня профілактика.	продуктах. Норми добових фізіологічних потреб йоду для різних вікових груп населення України. Методи і засоби профілактики йодної недостатності, її види. Ендемічний флюороз, умови виникнення і шляхи профілактики. Стадії флюорозу зубів. Ендемічний карієс, умови виникнення і шляхи профілактики. Гігієнічні нормативи вмісту фтору у питній воді та їх наукове обґрунтування в залежності від кліматичного регіону. Гігієнічні принципи проведення фторування та дефторування води в залежності від геокліматичних умов. Вміст фтору в харчових продуктах та добових раціонах харчування. Безпечні рівні споживання фтору з харчовими продуктами в залежності від віку. Джерела забруднення фтором об'єктів навколишнього середовища. Значення зубних паст і порошків для профілактики карієсу в населення.	<i>Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-6	Джерела та види водопостачання Методика санітарного обстеження джерел водопостачання та відбору проб води для бактеріологічного і санітарно-хімічного дослідження.	Джерела водопостачання, їх порівняльна гігієнічна характеристика. Зони санітарної охорони. Централізована і децентралізована системи водопостачання, їх порівняльна гігієнічна характеристика. Принципові схеми водопроводів при заборі води з підземних та поверхневих водойм. Методи попередження забруднення та інфікування води у водопровідній мережі. Методика санітарного обстеження джерел водопостачання. Правила, прилади та посуд, що використовується при відборі проб води для дослідження з відкритих водойм, водопровідних мереж, шахтних колодязів для санітарно-хімічного та бактеріологічного аналізу. Методика консервування та транспортування проб води. Джерела, причини та механізми забруднення поверхневих і підземних водойм. Гігієнічна характеристика водних ресурсів та джерел водопостачання в аридних (засушливих) та гумідних (зволожених) зонах тропіків.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
П-9	Методика гігієнічної оцінки ґрунту за даними санітарного обстеження ділянки та результатами лабораторного аналізу проб.	Ґрунт, визначення поняття. Походження, формування, механічна структура, фізичні властивості та хімічний склад ґрунту. Гігієнічна оцінка різних видів ґрунтів. Геохімічна, геоендемічна характеристика ґрунтів. Основні фізичні властивості ґрунту (механічний склад, вологість, пористість, водопроникність, фільтраційна здатність, повітропроникність, капілярність, вологоємність), їхнє гігієнічне значення та методики визначення. Показники санітарного стану ґрунту. Гігієнічні нормативи, що регламентують санітарний стан ґрунту (хімічні, бактеріологічні, гельмінтологічні, радіологічні). Оцінка санітарного стану ґрунту за хімічними і біологічними показниками. Роль ґрунту у виникненні та розповсюдженні інфекційних захворювань та інвазій, принципи профілактики. Поняття про геохімічні провінції та геохімічні ендемічні захворювання. Забруднення ґрунту пестицидами, мінеральними добривами, токсичними елементами, радіоактивними речовинами. Фактори та механізми, які приймають участь у самоочищенні ґрунту.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-7	Санітарне очищення населених місць.	Принципи очищення населених місць. сучасні гігієнічні та біотичні проблеми. Системи та споруди для тимчасового зберігання, видалення, знешкодження та утилізації твердих і рідких відходів побутового та виробничого походження. Рідкі відходи, їх класифікація та санітарно-епідемічне значення. Каналізування населених місць, його значення в профілактиці інфекційних	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.

		захворювань. Вплив каналізування населених місць на санітарний стан ґрунту і умови проживання населення. Загальна схема та споруди для очищення побутових стічних вод. Очищення стічних вод та санітарна охорона водою. Наукові основи охорони відкритих водою. Поняття про малу каналізацію та умови її використання. Методики знешкодження та утилізації промислових і радіоактивних відходів. Гігієнічні вимоги до місць та видів поховання померлих. Гігієнічна характеристика кремації.		Ямка Я.М.
Л-4	Харчування, як фактор здоров'я. Наукові основи раціонального харчування. Питання біобезпеки в гігієні харчування. Особливості харчування населення різних вікових груп, професій.	Фізіологічні та гігієнічні основи харчування. Значення харчування для здоров'я і фізичного розвитку. Теорії харчування (збалансованого, адекватного харчування, функціонально-гомеостатична, геномно-протеомна парадигма харчування). Концепції раціонального харчування й альтернативні (нетрадиційні) види харчування. Функції їжі (енергетична, пластична, біорегуляторна, пристосувально-регуляторна, імунно-регуляторна, реабілітаційна, сигнально-мотиваційна) та види харчування (раціональне, превентивне, лікувально-профілактичне, лікувальне (дієтичне)). Наукові основи раціонального харчування. Основні принципи раціонального харчування. Норми фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах і енергії” (наказ № № 1073 від 03.09.2017). Особливості потреб організму в енергії, кількості та співвідношенні нутрієнтів в умовах тропічного клімату. Аліментарна патологія, її розповсюдженість та класифікація: аліментарні захворювання: первинні і вторинні, аментарно-зумовлені, харчова непереносимість, захворювання, що пов'язані з уживанням епідемічно та санітарно небезпечної їжі (харчові інфекції, харчові інвазії, харчові отруєння). Профілактика аліментарних, аліментарно-залежних захворювань. Питання біобезпеки в гігієні харчування. Харчові отруєння, класифікація. Основні принципи профілактики мікробних харчових отруєнь Основні принципи профілактики немікробної природи та отруєнь домішками чужорідних речовин. Принципи харчування людей різних вікових груп, розумової та фізичної праці, студентів, спортсменів. Харчування в умовах екологічно несприятливого навколишнього середовища та шкідливих виробництв. Продукти та суміші дитячого харчування. Продукти геропротекторного спрямування. Особливості потреб організму в енергії, кількості та співвідношенні нутрієнтів для різних вікових груп.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Доц. Касія н О.П.
П-10,11	Методика розрахунку енерговитрат людини та її потреб у харчових речовинах. Оцінка адекватності харчування за меню-розкладкою.	Енергетичні витрати організму, складові сумарних добових витрат енергії людини, енергетичний баланс. Групи фізичної активності працездатного населення. Норми фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах і енергії (2017). Особливості потреб організму в енергії, кількості та співвідношенні нутрієнтів в умовах тропічного клімату. Методика визначення (розрахункові методи) середньодобових енерговитрат (ВООЗ, 1986) та індивідуальних потреб в основних харчових речовинах і енергії, особливості визначення добової потреби в енергії для дітей і людей похилого віку. Методика гігієнічної оцінки харчування у	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2. 17, 21,24,25</i>	Федорен ко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.

		колективах розрахунковим методом за меню-розкладкою. Методика оцінки адекватності фактичного харчування індивідуума. Показники гігієнічної оцінки якості харчового раціону, вимоги до харчового добового раціону, режиму харчування.		
П-12, 13	Методика вивчення та оцінка харчового статусу людини і медичного контролю за забезпеченням організму вітамінами.	Поняття про харчовий статус організму. Методика вивчення та оцінка харчового статусу. Методика об'єктивного обстеження пацієнта для вивчення і оцінки харчового статусу. Вітамінна недостатність, мікроелементози (гіпомікроелементози, гіпермікроелементози), причини їх виникнення, профілактика. Критерії оцінки енергетичної адекватності харчування. Показники білкової, жирової, вуглеводної адекватності харчового статусу організму. Класифікація статусу харчування за індексом маси тіла. Карта-анкета обстеження харчового статусу організму. Методи медичного контролю за харчуванням населення країн тропічного регіону. Розрахункові методи оцінки та корекції харчування.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
П-14	Гігієнічна оцінка харчових продуктів і готових страв за результатами їх лабораторного аналізу.	Поняття про якість і безпечність харчових продуктів. Поняття про Державні стандарти на харчові продукти. Гігієнічні вимоги до якості хліба, борошна, молока, м'яса, консервів. Показники якості й ознаки псування м'яса та м'ясних продуктів, молока та молочних продуктів, риби, овочів і фруктів, борошна, хліба, інших зернових продуктів. Стандартні вимоги до хліба.. Визначення понять: харчовий продукт зниженої якості, продукт придатний для харчування без обмежень, умовно-придатний продукт, "продукт-сурогат", фальсифіковані харчові продукти. Захворювання, що передаються через продукти тваринного і рослинного походження Умови зберігання і терміни реалізації продуктів і готової їжі, що швидко псуються. Поняття про генетично-модифіковані організми і генетично-модифіковані продукти. Державні гігієнічні правила і норми "Регламент максимальних рівнів окремих забруднюючих речовин у харчових продуктах" № 368 від 13.05.2013.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
П-15, 16	Профілактика харчових отруєнь.	Поняття про харчові отруєння. Класифікація харчових отруєнь за етіологічною і патогенетичною ознакою. Сучасні погляди на класифікацію. Харчові отруєння мікробної природи. Харчові токсикоінфекції, бактеріальні токсикози (ботулізм, стафілококовий токсикоз, мікотоксикози), етіологія, патогенез, профілактика Мікробіологічні критерії безпеки харчових продуктів. Харчові отруєння немікробної природи. Харчові отруєння продуктами рослинного і тваринного походження, їхня профілактика. Харчові отруєння, що спричинені домішками хімічних речовин (важкі метали – свинець, кадмій, ртуть, миш'як, пестициди, нітрати, харчові і кормові добавки, діоксини, поліхлоровані біфеніли тощо), їх профілактика. Харчові отруєння невиясненої етіології (уровська, гафська, сортландська хвороби). Роль аерогенних, гнійних захворювань, здорового носійства збудників кишкових інфекцій серед персоналу харчоблоків у виникненні харчових отруєнь мікробної природи та інфекцій. Значення харчових ланцюгів в міграції токсичних і радіоактивних речовин з різних об'єктів навколишнього середовища до організму людини. Загальна схема розслідування випадків харчових	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.

		отруєнь. Обов'язки лікаря лікувального профілю при розслідуванні харчового отруєння та профілактиці. Зберігання продуктів, які швидко псуються. Основні принципи профілактики харчових отруєнь мікробної і немікробної етіології. Токсикологічні та епідеміологічні проблеми харчування населення тропічних регіонів.		
СРС-8	Методи консервування харчових продуктів, їхня гігієнічна характеристика. Харчові добавки, їхня гігієнічна характеристика.	Класифікація методів консервування (фізичні, хімічні, біологічні). Фізичні методи консервування (стерилізація, пастеризація, тиндалізація). Хімічні методи консервування, що базуються на підвищенні осмотичного тиску. Гігієнічна оцінка методів консервування. Поняття "харчові добавки". Поняття про біологічно активні добавки. Значення харчових та біологічно активних добавок. Класифікація харчових добавок за призначенням. Функціональні класи харчових добавок.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-9	Фізіолого-гігієнічне значення нутрієнтів. Харчова та біологічна цінність харчових продуктів.	Фізіолого-гігієнічна роль білків. Наукове обґрунтування потреб у білках. Гігієнічні характеристики білків тваринного та рослинного походження. Показники якості білків. Джерела білків та незамінних амінокислот. Фізіолого-гігієнічна роль жирів. Показники якості жирів різного походження. Фізіолого-гігієнічна роль поліненасичених жирних кислот, фосфатидів, стеринів. Наукове обґрунтування потреб організму в жирах. Джерела жирів. Кулінарні жири. «Перегріті жири». Фізіолого-гігієнічна роль вуглеводів. Наукове обґрунтування потреб організму у простих та складних вуглеводах. Показники якості вуглеводів. Джерела вуглеводів. Поняття про рафіновані та «захищені» вуглеводи. Віта-міни, мінеральні солі, смакові речовини, їх фізіолого-гігієнічна роль. Джерела вітамінів і мінеральних речовин. Поняття про енергетичну, харчову та біологічну цінність харчових продуктів. Харчова і біологічна цінність продуктів рослинного (борошна, хліба, круп, овочів, фруктів, ягід) та тваринного (молока, м'яса) походження, риби і рибопродуктів. Гігієнічна характеристика найбільш розповсюджених харчових продуктів тропічного регіону.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-10	Профілактика аліментарних та аліментарно-зумовлених захворювань.	Аліментарні захворювання, класифікація, профілактика. Білкова, білково-енергетична недостатність, клінічні ознаки, причини виникнення, профілактика. Гіпо- і гіпервітамінози, причини виникнення, клінічні ознаки при основних видах недостатності, профілактика. Поняття про мікроелементози, клінічні ознаки при основних видах недостатності мікро- та макроелементів, причини виникнення, профілактика. Поняття про аліментарно – зумовлені захворювання, поширення в Україні. Значення харчування у профілактиці серцево-судинних, онкологічних захворювань, захворювань травного каналу, цукрового діабету, кісткової системи тощо. Загальна характеристика захворювань аліментарного походження серед населення тропічних регіонів та методи і засоби їх профілактики.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
Л-5	Актуальні питання гігієни дітей та підлітків. Питання біоетики та біобезпеки в гігієні	Чинники навколишнього середовища та соціальні умови життя, що впливають на процеси формування здоров'я дітей і підлітків. Загальні закономірності росту і розвитку дитячого і підліткового організму. Критерії оцінки та показники здоров'я дітей і підлітків. Особливості розподілу дітей і підлітків за	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i>	Доцент Касіян О.П

	дітей та підлітків.	групами здоров'я. Фізичний розвиток як важливий критерій оцінки стану здоров'я. Медичні, фізіологічні та психолого-педагогічні критерії оцінки рівня розвитку дитини. Методи вивчення вікових психофізіологічних особливостей організму дітей і підлітків. Зрушення у стані здоров'я і захворювання, що зумовлені нераціональною організацією навчально-виховного процесу. Організація харчування дітей в дитячих дошкільних та шкільних навчально-виховних закладах та контроль за ним. (Постанова № 305 від 24 березня 2021 р. (Київ) «Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку». (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 786 від 28.07.2021 , № 823 від 11.08.2021 , № 871 від 18.08.2021)). Завдання лікаря щодо організації та проведення оздоровчих заходів у дитячих колективах. Постанова № 305 від 24 березня 2021 р. (Київ) «Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку». Роль сімейного лікаря у формуванні сприятливих гігієнічних умов виховання та навчання дитини. Наказ № 1111/35394 від 10.11.2020 р. «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти».	<i>K2, AB1, AB2.</i>	
П-17	Методика оцінки стану здоров'я та фізичного розвитку дітей і підлітків.	Поняття “фізичний розвиток”. Показники здоров'я і критерії його оцінки в дітей. Групи здоров'я. Правила антропометрії. Соматометрія, фізіометрія, соматоскопія. Акцелерація, децелерація (ретардація). Стандарти фізичного розвитку дітей та підлітків. Основні методи оцінки фізрозвитку індивідуума і колективу (сигмальних відхилень, регресійний аналіз за оціночними таблицями – шкалами регресії, центильний). Комплексна оцінка фізрозвитку за морфологічним та біологічним статусом. Поняття про гармонійний та дисгармонійний, пропорційний та диспропорційний фізичний розвиток Поняття про біологічний та календарний вік. Показники рівня біологічного розвитку дітей і підлітків.. Методика визначення біологічного віку дитини.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, K2, AB1, AB2. 21,24,25</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
П-18	Гігієнічна оцінка режиму дня та навчально-виховного процесу дітей різних вікових груп.	Анатомо-фізіологічні та психофізіологічні особливості організму дітей і підлітків різних вікових та статевих груп. Медичні, фізіологічні та психолого-педагогічні критерії оцінки рівня розвитку дитини. Методи вивчення вікових психофізіологічних особливостей організму дітей і підлітків. Зрушення у стані здоров'я і захворювання, що зумовлені нераціональною організацією навчально-виховного процесу. Поняття про шкільну зрілість. Гігієнічні основи та методика визначення функціональної готовності дитини до навчання у школі. Поняття про режим та основні режимні елементи. Особливості гігієнічного нормування добової діяльності учнів. Гігієнічні принципи складання та оцінки режиму дня дітей і підлітків різних вікових груп. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти (Наказ № 1111/35394 від 10.11.2020 р.). Гігієнічні вимоги до організації навчально-виховного процесу у сучасних загальноосвітніх закладах Особливості навчально-виховного процесу в гімназіях, ліцєях, дитячих санаторіях та	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, K2, AB1, AB2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.

		<p>оздоровчих установах. Гігієнічні вимоги до організації позашкільної діяльності та вільного часу учнів.</p> <p>Гігієнічні вимоги до розкладу занять у школі та методика його оцінки. Гігієнічні вимоги до організації і методики проведення уроку.</p> <p>Гігієнічні вимоги до шкільних підручників та навчальних посібників.</p>		
П-19	<p>Методика гігієнічної оцінки планування, устаткування та утримання дитячих дошкільних закладів, навчально-виховних установ для дітей і підлітків.</p>	<p>Гігієнічні вимоги до земельної ділянки, будівлі та групової секції дитячого дошкільного закладу. Принцип групової ізоляції та його значення.</p> <p>Гігієнічні вимоги до земельної ділянки і будівлі загальноосвітнього навчального закладу відповідно до санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти (2020 р.). Принцип функціонального зонування та його значення.</p> <p>Гігієнічні вимоги до планування, улаштування, обладнання, мікроклімату, вентиляції, освітлення та санітарно-технічного благоустрою основних приміщень навчальних закладів.</p> <p>Гігієнічні вимоги до навчальних меблів та їх фізіологічне обґрунтування. Правила маркування парт, інших начальних меблів та розсаджування учнів. Гігієнічні вимоги до розміщення навчальних меблів у шкільному класі.</p> <p>Основні профілактичні заходи щодо покращання санітарно-гігієнічних умов перебування учнів у сучасних навчальних закладах.</p>	<p>ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i></p>	<p>Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.</p>
СРС-11	<p>Методи дослідження та оцінка впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я дітей і підлітків.</p>	<p>Методи оцінки стану здоров'я та фізичного розвитку організованих дитячих колективів. Провідні чинники навколишнього середовища та соціальні умови життя, що впливають на здоров'я дітей та підлітків. Критерії та показники здоров'я дітей і підлітків. Особливості розподілу дітей та підлітків за групами здоров'я. Методика комплексної оцінки стану здоров'я дітей та підлітків.</p>	<p>ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i></p>	<p>Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.</p>
СРС-12	<p>Методика гігієнічного контролю за організацією фізичного виховання та трудового навчання дітей і підлітків. Лікарсько-професійна консультація та медичний професійний відбір підлітків в умовах школи та поліклініки.</p>	<p>Гігієнічні вимоги до організації і проведення уроків фізичного виховання та трудового навчання в умовах шкільних закладів. Гігієнічні вимоги до обладнання, планування, устаткування спортзалу, майстерень. Основні принципи організації і побудови уроків фізичної культури та трудового навчання. Методика гігієнічної оцінки організації та проведення уроків фізичної культури і трудового навчання дітей та підлітків. Групи фізичного виховання і методика розподілу дітей на групи. Методика дослідження функціонального стану та працездатності дитячого організму.</p> <p>Особливості організації і зміст лікувально-профілактичних та гігієнічних заходів в дитячих дошкільних і навчальних закладах. Порядок, заходи, етапи проведення лікарсько-професійної консультації і професійного відбору дітей та підлітків. Медичні протипокази до вибору професії з певними виробничими шкідливостями.</p> <p>Зміст та принципи лікарсько-професійної консультації. Контроль умов і режиму праці та навчання, розроблення рекомендацій щодо їхньої оптимізації.</p>	<p>ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i></p>	<p>Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.</p>
Л-6	<p>Актуальні питання гігієни праці. Біобезпека в гігієні</p>	<p>Робота і праця, визначення понять, соціально-гігієнічне значення праці. Фізіологія праці, шкідливі фактори трудового процесу. Зміни фізіологічних</p>	<p>ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i></p>	<p>Доцент Кіцула Л.М.,</p>

	праці. Гігієна праці лікарів різних спеціальностей.	<p>процесів в організмі людини під час виконання роботи та їх фізіолого-гігієнічна оцінка. Втома та перевтома, заходи попередження перевтоми.</p> <p>Поняття про професійні шкідливості та професійні захворювання, їх класифікація.</p> <p>Захворювання, пов'язані з високим рівнем нервово-психічного напруження, інтенсифікацією виробничих процесів.</p> <p>Організація робочого місця. Монотонність праці, її профілактика. Вимушене положення тіла, напруження окремих органів і систем та профілактика захворювань, пов'язаних з ними.</p> <p>Поняття про важкість та напруженість праці. Ергономіка.</p> <p>Фізіолого-гігієнічні особливості праці літньої людини. Показники важкості та напруженості праці літніх людей і їх зміни під час трудової діяльності.</p> <p>Вплив несприятливих чинників виробничого середовища на темп старіння працівника.</p> <p>Гігієна праці лікарів різних спеціальностей. Гігієна праці та охорона здоров'я медичних працівників. Шкідливі та небезпечні фактори професійної діяльності медичних працівників.</p> <p>Гігієнічні вимоги до режиму праці. Санітарне законодавство про охорону праці. (КЗпП України).</p> <p>Питання біоетики та біобезпеки в гігієні праці.</p> <p>Особливості організації та режиму праці в умовах аридного і гумідного клімату тропічної зони.</p> <p>Параметри мікроклімату, при яких виконання фізичної праці стає неможливим.</p>	<p><i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i></p>	
П-20	<p>Методика гігієнічної оцінки важкості та напруженості праці з метою профілактики перевтоми та підвищення працездатності.</p> <p>Гігієнічні вимоги до режиму праці.</p>	<p>Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Поняття про оптимальні, допустимі, шкідливі та небезпечні умови праці. Вплив фізичної та розумової праці на організм, втома і перевтома</p> <p>Поняття про важкість та напруженість праці. Ергонометричні, фізіологічні, психофізіологічні показники важкості та напруженості праці, методи їх визначення, гігієнічна оцінка праці за ступенем важкості і напруженості. Гігієнічні вимоги до організації праці та відпочинку, організації робочого місця, робочої пози, заходи профілактики втоми і перевтоми. Санітарне законодавство про охорону праці. Особливості організації та режиму праці в умовах аридного та гумідного клімату тропічної зони.</p>	<p>ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i></p>	<p>Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.</p>
П-21,22	<p>Методика гігієнічної оцінки небезпечних і шкідливих факторів виробничого середовища та реакція організму на їхній вплив.</p> <p>Виробничий пил, вплив на організм, профілактика пилової патології.</p> <p>Виробнича токсикологія.</p> <p>Питання біоетики та біобезпеки в</p>	<p>Гігієнічна класифікація та оцінка праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища. Поняття про професійні захворювання. Особливості несприятливого впливу виробничого мікроклімату на організм працівників.</p> <p>Гігієнічне значення промислового пилу, вплив на організм, види пилової патології та її профілактика.</p> <p>Принцип дослідження запиленості повітря виробничих приміщень. Гігієнічне нормування пилу в повітрі виробничої зони.</p> <p>Виробничі отрути, їх класифікація, вплив на організм.. Принцип дослідження вмісту виробничих отрут у повітрі виробничих приміщень.. Види професійних отруєнь та їх профілактика</p> <p>Професійні отруєння свинцем, ртуттю, чадним газом, марганцем, аміаком, бензолом, нітросполуками, їх патогенез, клініка. Профілактика професійної патології хімічної етіології. Канцерогенні, мутагенні,</p>	<p>ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i></p>	<p>Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.</p>

	гігієні праці.	алергенні чинники у виробництві, профілактика їх шкідливого впливу. Виробнича токсикологія. Поняття про токсичність і небезпечність хімічних речовин. токсикокінетику, токсикодинаміку, токсикометрію, матеріальну, функціональну, змішану кумуляцію. Комплексна, комбінована, поєднана дія виробничих шкідливостей. Біологічні фактори у виробництві, профілактика їх несприятливої дії. Гігієнічні вимоги до опалення, вентиляції та освітлення виробничих приміщень. Питання біоетики та біобезпеки у профілактиці дії шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища.		
П-23	Методика гігієнічної оцінки фізичних факторів виробничого середовища.	Шкідливі та небезпечні фактори умов праці та виробничого середовища. Вплив фізичних факторів виробничого середовища (шум, вібрація, високочастотні електромагнітні коливання тощо) на здоров'я працюючих. Специфічна і неспецифічна дія шуму на організм. Шумова хвороба. «Шумова» хвороба та її профілактика. Гігієнічні вимоги до шумового режиму промислових об'єктів. Особливості несприятливого впливу ультразвук та інфразвук та показники гігієнічної оцінки. Поняття про вібрацію та її вплив на організм людини. Вібраційна хвороба та її профілактика. Критерії гігієнічної оцінки та нормування вібрації на об'єктах комунального і промислового призначення. Електромагнітні поля радіочастот і промислової частоти. Профілактика несприятливого впливу електро-магнітних полів. Лазерне випромінювання. Вплив на здоров'я людини комп'ютерної техніки, мобільних телефонів, гігієнічні правила їх експлуатації. Характеристика впливу лазерного випромінювання. Ультрафіолетове та інфрачервоне випромінювання як несприятливі чинники в умовах виробництва. Особливості біологічної дії. Виробничий мікроклімат, фактори, що його зумовлюють, вплив несприятливого мікроклімату на здоров'я працюючих, профілактичні заходи. Особливості гігієни праці при зниженому та підвищеному атмосферному тиску. Висотна, гірська, декомпресійна, кесонна хвороби, їх профілактика. Заходи профілактики шкідливого впливу фізичних факторів виробничого середовища на організм працівників.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-13	Особливості гігієни праці у різних галузях промисловості та сільського господарства.	Гігієна праці в основних галузях промисловості (при підземному видобутку рудних копалин, умови праці шахтних робітників). Захворюваність робітників металургійної промисловості та основні напрями оптимізації умов їхньої праці. Профілактика загальної захворюваності працівників термічних цехів. Гігієнічна характеристика умов праці в механоскладальних цехах. Виробничо-зумовлена та професійна захворюваність робітників хімічної промисловості. Умови праці механізаторів у сільськогосподарському виробництві. Характеристика несприятливих виробничих чинників в овочівництві закритого типу. Структура захворюваності працівників тваринницьких комплексів та сільськогосподарського виробництва. Особливості виробничої діяльності жінок, підлітків, осіб похилого віку та інвалідів. Засоби індивідуального захисту від шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища (захист шкіри, органів дихання, зору, слуху).	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-14	Пестициди,	Поняття про пестициди і агрохімікати. Класифікації	ЗК, ФК:	Федоренко В.І.,

	агрохімікатами та біобезпека населення.	пестицидів за хімічною структурою та призначенням. Гігієнічна класифікація пестицидів за ступенем небезпечності. Мінеральні макро- і мікродобрива. Шляхи міграції пестицидів у навколишньому середовищі. Забруднення ґрунту і вододжерел компонентами азотних добрив. Надходження пестицидів і компонентів мінеральних добрив в організм. Вплив пестицидів і агрохімікатів на довкілля та здоров'я населення. Віддалені наслідки впливу пестицидів. Профілактика гострих та хронічних отруєнь пестицидами. Сутність концепції комплексного гігієнічного нормування пестицидів та єдиного гігієнічного нормування нітратів у воді та харчових продуктах. Поняття про допустиму добову дозу і допустиме добове надходження, максимально допустимий рівень (МДР) пестицидів у харчових продуктах і допустимий рівень (ДР) нітратів у рослинній продукції. Вимоги до пестицидів та агрохімікатів з огляду на біобезпеку довкілля. Основні напрямки вирішення проблеми забруднення біосфери пестицидами та агрохімікатами.	<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
Л-7	Гігієна лікувально-профілактичних закладів та профілактика інфекцій, пов'язаних з наданням медичної допомоги.. Питання біоебезпеки в діяльності лікувально-профілактичних закладів.	Значення оптимального гігієнічного режиму лікувально-профілактичних закладів для підвищення ефективності лікування хворих, профілактики внутрішньо-лікарняних інфекцій, створення безпечних умов праці персоналу та їх поліпшення. Шляхи забезпечення гігієнічного режиму лікарень: архітектурно-будівельні, санітарно-гігієнічний режим, протиепідемічний режим, організаційні та допоміжні. Гігієна медичного персоналу. Гігієна і режим хворого. Сучасні системи забудови лікарень (централізована, блочна, децентралізована, павільйонна, змішана), їх порівняльна гігієнічна оцінка, перспективи удосконалення. Структура лікарні загального типу. Інфекції, пов'язані з наданням медичної допомоги., особливості на сучасному етапі, джерело збудника, шляхи передачі. Заходи профілактики інфекцій, пов'язаних з наданням медичної допомоги. Неспецифічна і специфічна профілактика. Наказ № 1614 від 03.08.2021 р. «Про організацію профілактики інфекцій та інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я та установах (закладах надання соціальних послуг) соціального захисту населення». Особливості збору, тимчасового зберігання, видалення та знешкодження відходів з лікувально-профілактичних закладів (стічних вод, відходів хірургічних, інфекційних та інших відділень). Державні санітарно-протиепідемічні правила і норми щодо поводження з медичними відходами. Наказ від 08.06.2015 р. № 325. Категорії медичних відходів. Етапи системи поводження з відходами різних категорій.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Проф. Федоренко В.І.,
П-24	Гігієнічна оцінка розміщення та планування окремих структурних підрозділів лікарні за матеріалами проекту.	Гігієнічні вимоги до земельних ділянок розміщення лікарень. Поняття про ситуаційний та генеральний плани забудови лікарняних закладів, гігієнічні вимоги до основних показників забудови (віддаленість від джерел забруднення повітря, ґрунту, площа, щільність забудови та озеленення, взаєморозміщення будівель, санітарний благоустрій ділянки), функціональне зонування території. Гігієнічні вимоги до планування, обладнання і режиму експлуатації терапевтичного відділення, приймальних відділень (для соматичних,	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.

		інфекційних, дитячих відділень). Палатна секція, її склад, лікарняна палата, варіанти її планування і обладнання для соматичних хворих. Гігієнічні вимоги до площі, кубатури палат, їх наукове обґрунтування. Вимоги до орієнтації вікон палат, мікроклімату, повітряного середовища, освітлення, опалення, вентиляції, шумового режиму. Нормативи освітлення, мікроклімату, вмісту двоокису вуглецю як показника хімічного забруднення повітря, бактеріального обсіменіння.		
П-25,26	Особливості планування та облаштування спеціалізованих лікарень та відділень.	Гігієнічні вимоги до земельної ділянки спеціалізованих лікарень (інфекційних, дитячих, психіатричних) та диспансерів (туберкульозних, онкологічних тощо). Гігієнічні вимоги до забудови, планування і режиму експлуатації інфекційних, дитячих, акушерсько-пологових, хірургічних і поліклінічних відділень лікарні. Зонування операційного блоку, набір приміщень, що входять до кожної зони Особливості планування боксів, напівбоксів в інфекційних, дитячих відділеннях лікарні. Розташування та структура палатної секції соматичного відділення для дітей різного віку. Розташування та структура акушерсько-гінекологічного відділення та пологового будинку, Особливості прийому хворих у соматичні відділення для дорослих і дітей, інфекційні, акушерські відділення та зумовлені ними планувальні особливості приймальних відділень.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
П-27,28	Гігієнічна оцінка умов перебування хворих та гігієна праці медичних працівників у лікувально-профілактичних закладах. Профілактика інфекцій, що пов'язані з наданням медичної допомоги.	Санітарно-гігієнічний і протиепідемічний режим у лікарні, поліклініці. Гігієнічні вимоги до особистої гігієни хворих. Вимоги до режиму профілактики респіраторних та кишкових захворювань серед хворих і персоналу під час епідемій. Режим, методи і засоби вологого прибирання приміщень з застосуванням антисептичних препаратів, провітрювання приміщень, ізоляція хворих. Гігієнічні вимоги до санітарно-технічного обладнання, режиму експлуатації терапевтичного і хірургічного відділення, операційних блоків, дитячого, інфекційного та інших спеціалізованих відділень. Гігієнічні критерії мікроклімату, опалення, вентиляції, освітлення лікарняних приміщень, водопостачання, каналізації. Критерії оцінки мікробного забруднення повітря приміщень стаціонарів. Поняття про епідемічний нагляд (інфекційний контроль), епідеміологічне спостереження. Упровадження й організація інфекційного контролю у закладах охорони здоров'я. Медичні відходи, категорії медичних відходів. Етапи системи поводження з відходами різних категорій. Видалення стічних вод лікарень. Фізіолого-гігієнічні особливості умов праці медичних працівників різних спеціальностей, професійні та професійно зумовлені захворювання медичних працівників. Гігієнічні вимоги до особистої гігієни медичного персоналу та хворих. Гігієнічні особливості умов праці та стану здоров'я спеціалістів хірургічного, терапевтичного профілю, інфекціоністів, психоневрологів, лікарів поліклінічних відділень, стоматологів, сімейних лікарів. Професійні та професійно зумовлені захворювання медичних працівників. Заходи по оздоровленню умов праці медичних працівників. Засоби і заходи індивідуального захисту медичних працівників від інфікування збудником коронавірусної інфекції COVID-19.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.

СРС-15	Джерела забруднення навколишнього середовища медичними та фармацевтичними відходами, шляхи їхнього знешкодження.	Джерела забруднення навколишнього середовища медичними та фармацевтичними відходами, небезпечність для довкілля і людини. Медичні відходи, їхня класифікація. Збір, видалення та знешкодження відходів у медичних закладах. Загальні вимоги до способів та методів знешкодження відходів категорії А, В, С і D. Основні способи знезараження (дезінфекції) відходів категорії В. Вимоги до облаштування приміщень для зберігання та знезараження відходів. Джерела та шляхи надходження лікарських препаратів у навколишнє середовище. Лікарські препарати як забруднювальні речовини для довкілля, їхня утилізація. Поняття про фармакологічне (медикаментозне) забруднення. Ланцюги міграції ліків у довкіллі. Проблема біотрансформації ліків. Ліки як джерело забруднення важкими металами. Небезпечність лікарських препаратів (антибіотиків, гормонів, цитостатиків тощо) і хемосинтезаторів для різних екосистем. Поняття про фотоалергію та фототоксикоз, ліки як фотосенсибілізатори. Поняття про гігієнічне нормування лікарських препаратів у довкіллі. Заходи з охорони навколишнього середовища від забруднення медичними та фармацевтичними відходами.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-16	Первинна профілактика ВІЛ інфекції.	Місце ВІЛ-інфекції в інфекційній захворюваності населення. Джерела. Збудники інфекції. Шляхи і фактори передачі і ВІЛ-інфекції. Контингентизикущодовиникнення захворювання. Захворюваність на ВІЛ-інфекцію (СНІД) в Україні. Первинна профілактика ВІЛ-інфекції. Заходи профілактики ВІЛ інфекції в медичних закладах. Запобігання інфікуванню ВІЛ-інфекцією у зв'язку із застосуванням ін'єкційних наркотиків. Методи профілактичної роботи серед школярів, підлітків та молоді стосовно запобігання інфікуванню ВІЛ-інфекцією. Роль санітарно-просвітньої роботи.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
Л-8	Гігієнічні основи лікувального та лікувально-профілактичного харчування.	Лікувально-профілактичне харчування, Принципи побудови, призначення, види, раціони. Склад раціонів лікувально-профілактичного харчування. Лікувальне та дієтичне харчування як елемент комплексної медикаментозно-дієтичної терапії, засіб профілактики ускладнень та рецидивів захворювань. Значення білків, жирів, вуглеводів, мінеральних речовин і вітамінів у лікувальному харчуванні. Фармакологічна дія їжі. Основні принципи побудови лікувального харчування.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Доцент Москвяк Н.В.,
П-29,30	Гігієнічні аспекти дієтичного (лікувального) харчування. Організація харчування у лікувальних закладах.	Сучасні вимоги щодо удосконалення лікувального (дієтичного) харчування у лікувально-профілактичних закладах. Наказ МОЗ України № 931 від 29.10.2013 р. "Про удосконалення організації лікувального харчування та роботи дієтологічної системи в Україні". Типи харчоблоків. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування виробничого устаткування і утримання приміщень харчоблоку. Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання приміщень харчоблоку, механічного та немеханічного обладнання.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.

		<p>Маркування столів, обробних дошок, ножів, кухонного посуду.</p> <p>Гігієна технологічного процесу обробки харчових продуктів. Медичний контроль за заготівлею, зберіганням харчових продуктів, приготуванням їжі, забезпеченням доброякісності та смакових якостей продуктів і готової їжі, їх роздачею у відділення. Санітарно-гігієнічні вимоги до транспортування готової їжі з кухні в палатні відділення. Відбір проб і оцінка повноцінності та доброякісності страв черговим лікарем. Організація лікувального харчування у лікувально-профілактичних закладах. Обов'язки працівників дієтслужби лікарні.</p>		
СРС-17	Лікувальні властивості харчових продуктів.	Значення різних видів продуктів рослинного і тваринного походження для людини. Харчова та біологічна цінність продуктів тваринного і рослинного походження (м'яса, риби, молока, яєць, овочів, фруктів, круп, борошна та хліба). Лікувальні та дієтичні властивості м'яса, риби, молока, яєць, овочів, фруктів, круп, борошна і хліба. Гігієнічні і медико-біологічні вимоги до якості молока, м'яса, хліба, борошна.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
Л-9	Актуальні питання радіаційної гігієни. Питання біоетики та біобезпеки при застосуванні іонізуючого випромінювання.	Актуальність гігієнічних проблем протирадіаційного захисту працюючих з індустріальними джерелами іонізуючих випромінювань та радіаційної безпеки населення. Сутність і природа радіоактивності, види ядерних перетворень, їх якісні та кількісні характеристики, використання в практичній діяльності. Якісні та кількісні характеристики радіонуклідів, іонізуючого випромінювання. Гігієнічна характеристика іонізуючих випромінювань та їх джерел. Ліміти доз зовнішнього та внутрішнього опромінення. НРБУ-97. Біологічна дія іонізуючих випромінювань. Детерміністичні та стохастичні ефекти дії іонізуючого випромінювання. Чотири групи радіаційно-гігієнічних регламентованих величин (НРБУ-97). Іонізуючі випромінювання як чинник навколишнього середовища, їх джерела. Радіаційний фон. Питання біоетики та біобезпеки при застосуванні іонізуючих випромінювань. Радіаційна безпека населення в місцях його мешкання, чинники, що її визначають. Природний радіонуклід радон та медичні рентгенрадіологічні діагностичні процедури для населення як основні компоненти променевого навантаження людини, їх гігієнічна оцінка та спеціальні заходи відносно зниження променевого навантаження людей за рахунок цих чинників. Чорнобильська катастрофа та її наслідки для здоров'я населення і навколишнього середовища. Концепція проживання населення на територіях України з підвищеними рівнями радіоактивного забруднення внаслідок катастрофи на ЧАЕС.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Проф. Федоренко В.І.,
П-31	Методика та засоби радіаційного контролю і протирадіаційно-го захисту персоналу та радіаційної безпеки населення при використанні іонізуючих випромінювань у виробництві, наукових	Визначення поняття «іонізуюче випромінювання». Основні якісні та кількісні характеристики іонізуючих випромінювань (енергія, проникна та іонізуюча здатність, види доз опромінення, одиниці вимірювання). Поняття про закриті і відкриті джерела радіації. Поняття про зовнішнє та внутрішнє опромінення. Стохастичні та нестохастичні ефекти дії іонізуючого випромінювання. Чотири групи радіаційно-гігієнічних регламентованих величин (НРБУ-97). Регламенти 1-ої групи: ліміти доз зовнішнього та внутрішнього опромінення, допустимі рівні,	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.

	дослідженнях, лікувальних закладах. Розрахункові методи оцінки радіаційної безпеки та параметрів захисту від зовнішнього опромінення.	контрольні рівні (для контролю за практичною діяльністю, що мають за мету обмеження професійного опромінення персоналу та населення, а також підтримання радіаційно прийняттого стану навколишнього середовища та дотримання безпеки технологій радіаційно – ядерних об'єктів). Сутність радіаційної безпеки при роботі з джерелами іонізуючого випромінювання. Гігієнічні основи протирадіаційного захисту в медицині, у промислових та побутових умовах. Основні завдання радіаційного контролю. Методи і засоби радіаційного контролю. Заходи протирадіаційного захисту від зовнішнього опромінення, основані на фізичних законах його послаблення (захист кількістю, часом, відстанню, екрануванням). Методи визначення параметрів радіаційної безпеки з протирадіаційного захисту. Значення розрахункових методів оцінки радіаційної безпеки та параметрів захисту від зовнішнього опромінення. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97) - основні положення. Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України (2005).		
П-32	Гігієнічна оцінка протирадіаційно-го захисту персоналу і радіаційної безпеки пацієнтів при застосуванні радіонуклідів та інших джерел іонізуючих випромінювань в лікувальних закладах.	Використання в медицині джерел іонізуючого випромінювання. Іонізуючі випромінювання як виробнича шкідливість для медичного персоналу. Медичні рентгенологічні діагностичні процедури для пацієнтів та працівників лікувальних закладів як компоненти променевого навантаження. Поняття про закриті і відкриті джерела іонізуючого випромінювання за умов лікування. Протирадіаційний захист персоналу і радіаційна безпека пацієнтів при застосуванні радіонуклідів та інших джерел іонізуючих випромінювань. Радіаційна безпека пацієнтів та персоналу при рентгенологічних дослідженнях. Вимоги до розміщення, улаштування, організації роботи рентгенологічного кабінету. Структура радіологічного відділення лікарні. Радіаційний контроль у рентгєнівських відділеннях та радіологічних відділеннях за виробничим середовищем та індивідуальними дозами опромінення персоналу. Медичний контроль за здоров'ям медичного персоналу. Регламенти радіаційної безпеки для персоналу лікувальних закладів та пацієнтів. Шляхи зниження променевого навантаження для персоналу та пацієнтів лікувальних закладів. Санітарно-технічне обладнання рентген- і радіологічних відділень. Методи збору та знешкодження радіоактивних відходів при роботі з відкритими джерелами іонізуючих випромінювань.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-18	Радіаційне забруднення довкілля. Гігієнічні аспекти аварії на Чорнобильській АЕС.	Соціально-економічні, еколого-гігієнічні, медичні наслідки аварії на ЧАЕС. Законодавство України, що регулює правовий режим забруднених територій та статус потерпілого населення. Радіаційна безпека та концепція проживання населення на територіях України, що постраждали у зв'язку із Чорнобильською катастрофою і Закони України про правовий режим цих територій та правовий статус потерпілого населення. Зонування території України за ступенем радіоактивного забруднення.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i> <i>Ум3, К1,</i> <i>К2, АВ1,</i> <i>АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-19	Загальні закономірності адаптації людини до різних умов довкілля. Екологічно	Поняття про адаптацію. механізми формування адаптованості організму людини до умов довкілля. Рівні процесу адаптації та типи пристосувально-адаптивної поведінки живих організмів. Загальні закономірності адаптації організму людини до	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2,</i> <i>Ум1,</i> <i>Ум2,</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В.,

	зумовлені та екологічно залежні захворювання.	різних умов довкілля Основні закономірності перебігу загального адаптаційного синдрому. Стрес, еустрес, дистрес. Урбоекологія. Деградація біосфери у великих містах. Екологія житла. Озеленення міст. Забруднення довкілля і здоров'я людини. Поняття про екологічно зумовлені та екологічно залежні захворювання. Роль хімічних факторів у виникненні захворювань, які пов'язані з впливом навколишнього середовища. Стан здоров'я населення України у зв'язку з забрудненням довкілля. Біогеохімічні ендемії природного та штучного походження, як різновид екологічнозумовленої патології. Заходи профілактики патології хімічного генезу.	<i>Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-20	Методологічні та методичні основи вивчення здоров'я у залежності від стану навколишнього середовища.	Поняття «методологія», її застосування в гігієні. Зони спостереження для вивчення здоров'я у залежності від стану навколишнього середовища. Визначення поняття, вимоги до вибору. Методика інтегральної оцінки стану навколишнього середовища. Методи повздовжнього та поперечного епідеміологічних досліджень, визначення, суть, види. Показники які характеризують здоров'я популяції. Критерії розподілу населення за групами здоров'я. Методика визначення інтегрального індексу здоров'я. Етапи виявлення та оцінки взаємозв'язків чинників навколишнього середовища на здоров'я населення. Чинники ризику навколишнього середовища, їх класифікація та вплив на формування здоров'я населення. Поняття про ризику (відносний, атрибутивний, популяційний). Схеми дослідження впливу чинників навколишнього середовища на здоров'я населення. Біомаркери, як індикатори експозиції чинників довкілля.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-21	Основні джерела, шляхи, масштаби забруднення навколишнього середовища. Природні та антропогенні катастрофи. Організація санітарно-гігієнічних заходів при надзвичайних ситуаціях.	Основні джерела, шляхи, масштаби забруднення навколишнього середовища. Класифікація надзвичайних ситуацій за походженням, масштабами, швидкістю розвитку. Класифікація надзвичайних ситуацій за походженням, масштабами, швидкістю розвитку. Природні катастрофи (повені, землетруси, виверження вулканів, зсуви, селі, урагани), антропогенні катастрофи. Хімічні катастрофи, ядерні аварії. Аварія на Чорнобильській атомній електростанції. Екологічні та медичні наслідки катастроф. Міжнародні організаційні структури з ліквідації та медичного забезпечення наслідків катастрофи, національні формування для ліквідації НС в Україні. Санітарно-гігієнічні заходи в осередку надзвичайних ситуацій. Зміст санітарного нагляду в осередку НС. Індивідуальні засоби захисту при ліквідації пожеж і наслідків надзвичайних ситуацій. Умови праці ліквідаторів в осередку надзвичайних ситуацій. Заходи, скеровані на збереження здоров'я, підвищення працездатності ліквідаторів. Обґрунтування різночасових та аварійних ГДК для ліквідаторів надзвичайних ситуацій та населення.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
Л-10	Здоровий спосіб життя та особиста гігієна. Гігієна одягу та взуття. Профілактика шкідливих звичок.	Здоровий спосіб життя, визначення, зміст. Особиста гігієна як галузь гігієнічної науки, її зміст та значення для збереження і зміцнення здоров'я в сучасних умовах. Гігієна тіла, шкіри та волосся. Гігієна порожнини рота та зубів, засоби догляду за ними, їх гігієнічна оцінка. Профілактика гіпокінезії. Фізична культура як один з найважливіших елементів особистої гігієни в сучасних умовах. Види фізичної культури, гігієнічне значення ранкової	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Доцент Касіян О.П..

		гімнастики, перебування та прогулянок на свіжому повітрі. Організація гігієнічного контролю за дозуванням фізичних навантажень. Гігієнічні вимоги до одягу та взуття для різних вікових груп населення. Порівняльна гігієнічна характеристика одягу та взуття з природних і штучних тканин та матеріалів. Негативні наслідки для здоров'я, що пов'язані зі взуттям. Профілактика шкідливих звичок.		
П-33	Гігієнічна оцінка мийних засобів, тканин побутового, виробничого лікарняного одягу	Мийні засоби: мило, детергенти, їх класифікація, гігієнічна характеристика. Гігієнічні вимоги до синтетичних мийних засобів (СМЗ). Токсиколого-гігієнічні та мікробіологічні показники продукції парфумерно-косметичної промисловості. Основні види тканин, їх класифікація за походженням і фізико-хімічними властивостями. Гігієнічне значення, функції та види одягу. Гігієнічні вимоги до різних шарів комплексу одягу в залежності від їх функціонального призначення. Гігієнічні особливості та критерії оцінки мікроклімату в підодяговому просторі. Державні санітарні норми та правил «Матеріали та вироби текстильні, шкіряні і хутрові. Основні гігієнічні вимоги (Наказ МОЗ України № 1138 від 12.2012 р. зі змінами від 2016 р. Наказ № 208 від 18.03.2016). Гігієнічна оцінка тканини, принцип визначення окремих її показників (товщини, питомої ваги, пористості, капілярності, відносної теплопровідності, стійкості до кислот, лугів, органічних розчинників). Гігієнічні вимоги до дитячого одягу. Гігієнічні вимоги до лікарняної білизни та одягу. Гігієнічні вимоги до виготовлення натільної білизни. Гігієнічна характеристика тканин різного походження (бавовняні, лляні, вовняні, синтетичні, штучні).	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-22	Здоровий спосіб життя та особиста гігієна. Гігієнічна оцінка лазень, їхній вплив на здоров'я.	Значення особистої гігієни для здоров'я людини. Методи і засоби здорового способу життя. суб'єктивні та об'єктивні методи і засоби здорового способу життя. Поняття про активний і пасивний відпочинок. Гігієна сну. Гігієна тіла (шкіри, волосся). Гігієна ротової порожнини. Фізична культура як один з найважливіших елементів здорового способу життя та профілактики гіпокінезії. Загартовування. Визначення поняття. Принципи, методи та режим загартовування. Принципи, методи та засоби загартовування з використанням природних чинників (сонячне випромінювання, повітря, вода тощо). Вимоги до організації, планування і режиму роботи соляріїв та фотаріїв. Гігієнічна оцінка парових та сухожарових лазень. Лазні як засоби підтримання чистоти та стимуляції фізіологічних функцій шкіри	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
СРС-23	Профілактика алкоголізму, наркоманії, токсикоманії, тютюнопаління.	Негативні наслідки для здоров'я активного та пасивного паління тютюну. Неприятливий вплив на здоров'я надмірного вживання алкоголю. Методи та засоби боротьби з алкоголізмом. Шкідливі та небезпечні звички - наркоманія, токсикоманія, їхня	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1,</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко

		профілактика. Причини вживання наркотиків, психічна та фізична наркотична залежність. Медико-соціальні проблеми, шляхи і засоби профілактики активного та пасивного паління тютюну, надмірного вживання алкоголю, токсикоманії та наркоманії. Основні шляхи та засоби гігієнічного навчання та виховання різних груп населення.	<i>AB2.</i>	С.Т., Ямка Я.М.
П-34	Психогігієнічні основи повсякденної діяльності людини.	Психогігієна як наука, її завдання та розділи. Психічне здоров'я, його критерії. Вікова психогігієна. Психопрофілактика. Особливості впливу спадкових факторів та факторів середовища на психічне здоров'я дітей і підлітків. Структура особливостей особистості людини (властивості темпераменту та характеру, мотиваційна спрямованість, особливості нервово-психічного стану тощо), методики їх вивчення Психогігієнічні принципи раціональної організації навчальної та професійної діяльності оптимізації, повсякденної діяльності людини.. Ятрогенне, лікувальне та профілактичне значення слова у побуті, на виробництві, у спілкуванні лікаря з хворим. Аутотренінг. Психогігієнічні основи наукової організації розумової і операторської праці.. Психогігієна праці медичного персоналу. Професійні фактори, які негативно впливають на трудову діяльність лікаря (персоналу ЛПУ).	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
П-35	Наукові основи медичної біоритмології та хроногігієни.	Біологічні ритми та стан здоров'я. Передумови та причини виникнення медичної біоритмології як науки. Основні біоритмологічні типи. Принципи методики визначення різних типів денних кривих біологічних ритмів та типу денної працездатності людини Десинхроноз як основний вид хронопатології. Види десинхронозів. Біоритмологічні принципи раціональної організації навчальної та професійної діяльності. Поєднання часу навчальних занять з часом оптимуму фізіологічних функцій організму. Рухова активність як синхронізатор біологічних ритмів. Раціональна організація вільного часу як важливий фактор реалізації амплітудно-фазової програми біоритмів. Хроногігієна як основа профілактики десин-хронозів.	ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i>	Федоренко В.І., Кіцула Л.М., Москвяк Н.В., Ковалів М.О., Юрченко С.Т., Ямка Я.М.
<p>У навчальному процесі при викладанні дисципліни «Гігієна та екологія» використовуються традиційні методи навчання: словесні методи; наочні; практичні. Методи навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладу, науково-пошуковий метод, дослідницький метод.</p> <p>Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: методи стимулювання і мотивації навчання, методи контролю і самоконтролю як методи навчання.</p> <p>Методи контролю стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів, як методи навчання (контролю з боку викладача, самоконтролю, взаємоконтролю, самокорекції, взаємокорекції, корекції та інтегровані методи).</p>				
8. Верифікація результатів навчання				
Поточний контроль				
<p><i>Поточний контроль</i> здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми заняття для визначення рівня сформованості окремої навички або вміння, якості засвоєння навчального матеріалу на основі комплексного оцінювання</p>				

діяльності студента, що включає контроль самостійної підготовки студента до заняття, якість виконання практичної роботи, рівень теоретичної підготовки та результати заключного контролю рівня знань і вмінь. Під час поточного контролю навчальної діяльності студентів перевага надається стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних. Застосовується також усне опитування (фронтальне, індивідуальне, комбіноване). Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за чотирибальною (національною) шкалою за затвердженими критеріями оцінювання.

Код результату навчання	Код виду занять	Спосіб верифікації результатів навчання	Критерії зарахування
<p>ЗК, ФК: <i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, Ум3, К1, К2, АВ1, АВ2.</i></p>	<p>Л-1-15</p> <p>П 1-35</p>	<p>Засвоєння лекційного матеріалу контролюється під час підсумкового контролю (на іспиті)</p> <p>Навчальні практичні завдання виконуються студентами у навчальній аудиторії відповідно до методичних вказівок до практичного заняття. Результати практичної роботи оформляються студентом у вигляді протоколу за схемою: дата і тема заняття; принцип методу визначення досліджуваних показників; формула для розрахунку і отриманий результат; гігієнічний висновок, в якому одержаний результат порівнюється з гігієнічним нормативом і даються гігієнічні рекомендації для оптимізації стану об'єкта дослідження, спрямовані на поліпшення показника. Протокол наприкінці заняття підписується викладачем.</p> <p><i>Оцінювання теоретичного матеріалу:</i></p> <p>– 5/"відмінно" – студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>– 4/"добре" – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту;</p> <p>– 3/"задовільно" – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми або дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань;</p> <p>– 2/"незадовільно" – студент не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення.</p>	<p>Максимальна оцінка – 5 балів, Мінімальна оцінка – 3 бали.</p>

Оцінювання тестового контролю:

- 5/ "відмінно" – студент дав 90-100 % правильних відповідей на тести;
- 4/ "добре" – студент дав 70-89 % правильних відповідей на тести;
- 3/ "задовільно" – студент дав 50-69 % правильних відповідей на тести;
- 2/ "незадовільно" – студент дав менше 50 % правильних відповідей на тести.

Оцінювання вирішення ситуаційних задач:

За вирішення ситуаційних задач, уміння аналізувати й інтерпретувати результати досліджень правильно зробити обґрунтовані висновки, студент отримує:

- 5/ "відмінно" – студент правильно вирішив ситуаційну задачу з дотриманням послідовності її розв'язку і зробив аргументовані висновки та дав необхідні рекомендації;

Послідовність розв'язування задачі:

- прочитання умови задачі та з'ясування змісту;
  - короткий запис умови задачі;
  - аналіз умови задачі, у ході якого з'ясовуються її суть, нормативи чи формули, які потрібні для розв'язку, складання плану розв'язку задачі;
  - одержання кінцевого алгоритму чи формули для розрахунку (із вказанням усіх фізичних величин, виражених у системі СІ), обчислення заданої величини;
  - аналіз одержаних результатів, написання висновку та рекомендацій.
- 4/ "добре" – ситуаційна задача вирішена правильно з дотриманням послідовності її розв'язку, однак висновок зроблений неточний чи неповний;
  - 3/ "задовільно" – ситуаційна задача вирішена не повністю (не дотримана послідовність її розв'язку, або є помилки у розрахунках чи зроблено невірний висновок);
  - 2/ "незадовільно" – ситуаційна задача не вирішена.

Оцінювання практичних навичок:

- 5/ "відмінно" – студент вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- 4/ "добре" – студент володіє практичними навичками, але припускається певних неточностей і помилок при виконанні практичних навичок;
- 3/ "задовільно" – студент у відповіді на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, припускається помилок при виконанні практичних навичок;
- 2/ "незадовільно" – у студента практичні навички не сформовані.

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів при підготовці до практичного заняття оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

	1 - 23	Виконання СРС за темами, які винесені на самостійне вивчення фіксується в академічному журналі. «Зараховано» – студент відповів на 50 % - 100 % тестів формату А на платформі MISA., «Незараховано» – студент відповів на менше, ніж 50 % тестів формату А на платформі MISA. Засвоєння тем, які виносяться на самостійну роботу контролюється під час підсумкового контролю (на іспиті).	СР проводиться за двобальною шкалою «зараховано» «незараховано»
Підсумковий контроль			
Загальна система оцінювання	Участь у роботі впродовж семестру/ екзамен – 60 %/40 % за 200-бальною шкалою		
Шкали оцінювання	Традиційна 4-бальна шкала, багатобальна (200-бальна) шкала, рейтингова шкала ECTS		
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент відвідав усі практичні (лабораторні, семінарські) заняття і отримав не менше, ніж 120 балів за поточну успішність		
Вид підсумкового контролю	Методика проведення підсумкового контролю	Критерії зарахування	
Екзамен	<p>Регламент проведення екзамену передбачає наступні етапи:</p> <p>I етап – письмова відповідь на тестові завдання формату А (бланковий тестовий контроль).</p> <p>Студент відповідає на пакет тестів. Кожний пакет містить 60 тестів формату А з тем, які входять до підсумкового контролю.</p> <p>II етап – письмова відповідь на стандартизовані питання (студент отримує 3 теоретичні питання, на які повинен дати письмову відповідь).</p> <p>III етап – розв'язання ситуаційної задачі (студент отримує 1 ситуаційну задачу, на яку повинен дати письмову відповідь).</p> <p>IV етап – перевірка практичних навичок.</p>	<p>Екзамен складено - студент набрав 50 і більше балів.</p> <p>Екзамен не складено - студент набрав менше 50 балів.</p>	
Критерії оцінювання іспиту			
Іспит	При перевірці екзаменаційної роботи екзаменатор проставляє в аркуші екзаменаційних відповідей студента окремо бали за вирішення кожного питання та виставляє остаточну оцінку (в балах) за підсумковий контроль, яку завіряє своїм підписом.	<p>Комплексна кількість балів, яку студент набирає за результатами підсумкового контролю (екзамену) має такі складові:</p> <p><i>За результатами тестового контролю студент отримує</i></p> <p>55 – 60 – 20 балів (5/"відмінно") 43 – 54 – 15 балів (4/"добре") 36 – 42 – 10 балів (3/"задовільно") < 36 – 0 балів (2/"незадовільно")</p> <p><i>За виконання кожного із запланованих теоретичних питань студент отримує:</i></p> <p>– 5/"відмінно" (12 балів) – студент чітко і по суті дав відповіді на теоретичне питання; – 4/"добре" (10 балів) – студент припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту питання; – 3/"задовільно" (8 балів) – відповідь студент на теоретичне питання нечітка, плутається у визначеннях основних понять та термінів; – 2/"незадовільно" (0 балів) – відсутня конкретна відповідь на питання.</p> <p><i>За вирішення ситуаційної задачі, уміння</i></p>	

		<p><i>аналізувати й інтерпретувати результати досліджень правильно зробити обґрунтовані висновки, студент отримує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – 5/"відмінно" (12 балів) – студент правильно вирішив ситуаційну задачу з дотриманням послідовності її розв'язку, зробив аргументовані висновки, дав необхідні рекомендації; – 4/"добре" (10 балів) – ситуаційна задача вирішена правильно з дотриманням послідовності її розв'язку, але висновок зроблено неточний чи неповний; – 3/"задовільно" (8 балів) – ситуаційна задача вирішена не повністю (не дотримана послідовність її розв'язку, або є помилки у розрахунках чи зроблено невірний висновок); – 2/"незадовільно" (0 балів) – ситуаційна задача не вирішена. <p><i>Послідовність розв'язування задачі:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • прочитання умови задачі та з'ясування змісту; • короткий запис умови задачі; • аналіз умови задачі, у ході якого з'ясовуються її суть, нормативи чи формули, які потрібні для розв'язку, складання плану розв'язку задачі; • одержання кінцевого алгоритму чи формули для розрахунку (із вказанням усіх фізичних величин, виражених у системі СІ), обчислення заданої величини; • аналіз одержаних результатів, написання висновку та рекомендацій. <p><i>За виконання запланованих практичних завдань, демонстрацію практичних навичок:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – 5/"відмінно" (12 балів) – студент демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок, уміє зробити висновок; – 4/"добре" (10 балів) – студент володіє практичними навичками, але припускається певних неточностей і похибок при аналізі практичного завдання; – 3/"задовільно" (8 балів) – студент не може оцінити факти та явища, пов'язати їх із майбутньою діяльністю; – 2/"незадовільно" (0 балів) – практичні навички у студента не сформовані студент не виконав завдання і не зумів його проаналізувати та інтерпретувати.
--	--	--

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до екзамену становить 120 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до екзамен становить 72 бали.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою підчас вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$X = CA \cdot 120 / 5$$

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльності у багатобальну шкалу (підсумковий контроль – екзамен)

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	120	4,45	107	3,91	94	3,37	81
4,95	119	4,41	106	3,87	93	3,33	80
4,91	118	4,37	105	3,83	92	3,29	79
4,87	117	4,33	104	3,79	91	3,25	78
4,83	116	4,29	103	3,75	90	3,2	77
4,79	115	4,25	102	3,7	89	3,16	76
4,75	114	4,2	101	3,66	88	3,12	75
4,7	113	4,16	100	3,62	87	3,08	74
4,66	112	4,12	99	3,58	86	3,04	73
4,62	111	4,08	98	3,54	85	3,99	72
4,58	110	4,04	97	3,49	84	Менше 3	Недостатньо
4,54	109	3,99	96	3,45	83		
4,5	108	3,95	95	3,41	82		

Оцінка з дисципліни, яка завершується екзаменом, визначається, як сума балів за поточну навчальну діяльність (не менше 72) та балів за екзамен (не менше 50).

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за наведеними нижче критеріями:

Бали з дисципліни	Оцінка за чотирибальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

9. Політика курсу

Дотримання принципів та норм етики і деонтології.

Обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни "Гігієна та екологія";
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Навчальні практичні заняття, які були пропущені студентом, опановуються самостійно в позааудиторний час (теоретичні питання навчальної теми, вирішення контрольних тестів, ситуаційних задач) з наступним виконанням навчально-практичних завдань під час відпрацювань згідно з графіком відпрацювань.

10. Література

Основна:

1. Гігієна та екологія : підручник / за заг. ред. В.Г. Бардова. Вінниця : Нова Книга, 2020. 472 с.

Допоміжна:

1. Пропедевтика гігієни: підручник: у 2 т. Т. 1 / В. В. Бабієнко, А. В. Мокієнко – Одеса: Прескур'єр, 2022, 400 с. (ISBN 978-617-7797-38-7)
2. Пропедевтика гігієни: підручник: у 2 т. Т. 2 / В. В. Бабієнко, А. В. Мокієнко – Одеса: Прескур'єр, 2022, 364 с. (ISBN 978-617-7797-35-6)
3. Гігієна та екологія : підручник / К.О. Пашко, М.О. Кашуба, О.В. Лотоцька та ін. Тернопіль :

ТДМУ, 2020. 629 с.

4. Гігієна та екологія - Іщейкіна Ю.О., Буря Л.В. ПрофКнига, 2017. 305 с. (ISBN 978-966-182-478-1).
5. Основи харчування: підручник / М.І. Кручаниця, І.С. Миронюк, Н.В. Розумикова, В.В. Кручаниця, В.В. Брич, В.П. Кіш. /Ужгород/Вид-во УжНУ «Говерла», 2019. 252 с. (ISBN 978-617-7333-94-3).
6. Основи фізіології та гігієни харчування Зубар Н.,«Центр навчальної літератури», 2019. 336 с. (ISBN 978-611-01-0994-9).
7. Охорона праці в медичній галузі : підручник / за заг. ред. О.П. Яворовського. Київ : ВСВ «Медицина», 2021. 488 с.
8. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (1994, із змінами від 17.12.2020 р.).
9. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» (2000, із змінами від 17.11.2021 р.).
10. Закон України “Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів” (1997, із змінами від 21.10.2021 р.).
11. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною. ДСанПіН 2.2.4-171-10 (із змінами від 18.02.2022 р.).
12. Норми фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах і енергії : затв. наказом МОЗ України № 1073 від 03.09.2017 р.
13. ДСанПіН “Гігієнічні вимоги до розміщення, облаштування, обладнання та експлуатації перинатальних центрів” : затв. наказом МОЗ України № 55 від 26.01.2012 р. (із змінами від 03.08.2021 р.).
14. Організація профілактики інфекцій та інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я та установах / закладах надання соціальних послуг / соціального захисту населення : затв. наказом МОЗ України № 1614 від 03.08.2021 р.
15. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві : затв. постановою КМ України № 337 від 17.04.2019 р.
16. Перелік професійних захворювань. Постанова Кабінету Міністрів України № 1662 від 08.11.2000 р. (із змінами від 13.05.2020 р.).
17. Будинки і споруди. Заклади дошкільної освіти. ДБН В.2.2-4:2018.
18. Будинки і споруди. Заклади освіти. ДБН В.2.2-3:2018.
19. Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів : затв. наказом МОЗ України № 234 від 24.03.2016 р.
20. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : затв. наказом МОЗ України № 2205 від 25.09.2020 р.
21. Загальні правила радіаційної безпеки використання джерел іонізуючого випромінювання у медицині : затв. наказом Державної інспекції ядерного регулювання України і МОЗ України № 51/151 від 16.02.2017 р.

11. Обладнання, матеріально-технічне і програмне забезпечення дисципліни/ курсу

- Освітньо-професійна програма другого рівня вищої освіти з підготовки магістрів спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 Охорона здоров'я. Кваліфікація: Магістр медицини. Лікар. Львів, 2022.
- Навчальна програма дисципліни.
- Тези лекцій з дисципліни.
- Методичні розробки лекцій.
- Методичні рекомендації для викладачів до кожної теми практичних занять.
- Методичні рекомендації для студентів до кожної теми практичних занять.
- Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів.
- Тестові та контрольні завдання до практичних занять.
- Ситуаційні задачі до тем практичних занять та самостійних робіт.
- Перелік питань та практичних навичок до підсумкового контролю.
- Нормативно-законодавчі документи.
- Демонстраційні матеріали, інструкції до використання технічних засобів навчання (прилади та обладнання: психрометри, анемометр, барометр, термометр, лактоденсиметр, люксметр, мультимедійний проектор, оверхет, навчальні таблиці).
- Електронні освітні ресурси (ЕОР):
  - Навчально-методичні (робоча навчальна програма, силабус, тематичні плани лекцій,

- практичних і самостійних занять).
- Методичні рекомендації для студентів до практичних та самостійних робіт.
  - Навчальні (підручники, посібники, лекції).
  - Допоміжні (офіційні нормативно-законодавчі документи).
  - ЕОР для контролю знань студентів (тестові завдання різного рівня складності і ситуаційні задачі до кожної теми практичних занять і тем, які винесені на самостійне вивчення).

Відповідно до п.п.109 і 110 Плану заходів на 2023-2024 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року навчальні та організаційні матеріали інформаційно доступні для студентів на стендах та сайті кафедри, на платформі MISA, в електронному та паперових варіантах.

Інформаційні ресурси

Офіційні веб-ресурси: Президента України (<http://www.president.gov.ua>), Верховної ради України (<http://www.rada.gov.ua>), Міністерства освіти та науки (<http://mon.gov.ua>), Міністерства охорони здоров'я України (<http://moz.gov.ua>); веб-ресурс ЛНМУ імені Данила Галицького (<http://meduniv.lviv.ua>), веб-сайт кафедри загальної гігієни з екологією ЛНМУ імені Данила Галицького (<https://new.meduniv.lviv.ua/kafedry/kafedra-zagalnoyi-gigiyeny-z-ekologiyeyu/>), каталог світових інформаційних ресурсів (<https://library.gov.ua/svitovi-e-resursy>).

12. Додаткова інформація

*відповідальний за освітній процес на кафедрі - Кіцула Л.М., к.мед.н., доц., kitsula.l.m.lnmu@gmail.com
Керівник студентського наукового гуртка – Козак Л.П., к.б.н.. доц. kozak.l.p.lnmu@gmail.com
Місце проведення занять – м. Львів, вул. Зелена, 12.
Веб-сайт / кафедри – new.meduniv.lviv.ua/kafedra-zagalnoyi-gigiyeny-z-ekologiyeyu/*

Укладачі силабуса

Федоренко В.І., д. мед. н., професор

Кіцула Л.М., к.мед.н., доцент

Завідувач кафедри

Федоренко В.І., д. мед. н., професор